

Recuperació de la memòria Una llei encallada

Un grup d'arqueòlegs treballant en una fossa de la Guerra Civil al municipi palentí de Baltanas ■ EFE / BRAGIMO

Una memòria més que històrica, fugissera

AJORNAMENT • La negociació amb els grups per impulsar la llei abans d'acabar la legislatura no acaba d'arrancar **FRE** • Les minories temen que Zapatero vulgui congelar-la fins després de les generals

Montse Oliva
MADRID

La llei de la memòria històrica s'ha convertit en una iniciativa incòmoda per a un govern, el del PSOE, que des de l'oposició a l'executiu d'Aznar no tenia cap dubte a l'hora d'exigir l'anul·lació dels judicis sumaríssims i la devolució de la dignitat a les víctimes de la Guerra Civil i de l'etapa franquista. Ara, si es posa el retrovisor des de la Moncloa, la perspectiva del que es vol o es pot fer ja no es veu amb tanta nitidesa.

De fet, el que havia de ser una de les lleis estrella d'aquesta primera legislatura de José Luis Rodríguez Zapatero ha vist com s'arrossegava molt de temps pels despatxos de la zona presidencial i, ja un cop presentada, fa mesos que es troba perduda entre la paperassa del Congrés.

És el que diversos col·lectius d'afectats per aquella negra etapa consideren una llei fugissera, i no només perquè el govern socialista no acaba de trobar el moment de discutir-la amb els grups parlamentaris, sinó perquè el que ofereix és, simplement, passar pàgina d'aquells episodis amb un "trist certificat" i un "copet a l'esquena", es lamenten.

Un nou ajornament electoral

L'executiu de Zapatero és conscient que amb aquesta llei s'ha posat en un carreró sense sortida: encara que hi introdueixi alguns retocs, difícilment aconseguirà satisfer les víctimes i, sens dubte, el que sí que farà és oferir en safata un nou element de discòrdia al PP que des del primer dia es va autoexcloure de qualsevol negociació de la norma i va exigir-ne la seva retirada.

En l'horitzó, però, no s'albira pre-

cisament que hi hagi d'haver una resolució ràpida d'aquesta discussió. Després de gairebé vint ajornaments de la presentació del període d'esmenes, i davant la pressió de les minories que exigien que s'impulsés d'una vegada la llei, l'executiu socialista va optar per tancar aquest procés el passat dia 6 de març.

Llavors tots els grups van dir-hi la seva i, sobretot, totes les minories van coincidir que a ningú no agradava el comitè de notables proposat pel govern central —i que hauria d'escollir el Congrés— amb la missió d'expedir certificats proclamant la injustícia patida per les víctimes o familiars que ho demanessin. En tot cas, des que fa un mes es van presentar les esmenes, els grups no han sabut res més per part de l'executiu de Zapatero. Es va tornar a imposar el silenci, perquè el grup majoritari al Congrés ha decidit tornar a congelar

350

esmenes. És el nombre total d'objeccions que els diferents grups de la cambra baixa van presentar el passat 6 de març al registre del Congrés reclamant modificacions al projecte presentat per l'executiu de Zapatero.

3

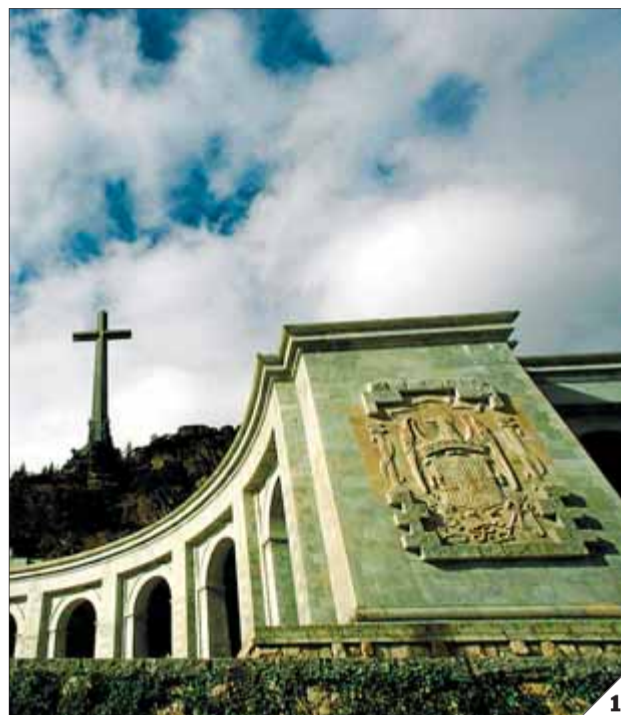
esmenes de rebuig, dues amb text alternatiu i una de devolució, van defensar el passat mes de desembre els grups d'ERC i IU-ICV i el del PP.

la llei a l'espera que passi la tempesta de les municipals i autonòmiques del proper 27 de maig.

La incomoditat que ocasiona la llei es faria més ostentosa si s'assumís el següent pas i s'obris la ponència en ple període electoral, ja que no només rebrien crítiques des dels mítings del PP pel fet de ressuscitar la idea de les dues Espanyes, sinó que també des d'ERC i des d'IU-ICV es denunciaria l'escàs interès de l'executiu de Zapatero a voler avançar en una qüestió que aquests dos grups consideren cabdal: per restituir la dignitat de les víctimes cal que s'anul·lin els judicis sumaríssims. Per la direcció socialista, una cosa és dir no a aquesta exigència en reunions privades i una altra molt diferent és la de tornar-se a retratar a la cambra baixa posant-se en contra de les reclamacions dels seus socis d'esquerres, que, al cap i a la fi, han estat els impulsors perquè el govern de Zapatero es decidís a presentar en aquesta legislatura la llei de la memòria històrica.

La situació ara és que la llei està novament aparçada. L'excusa que s'ha donat, però, és que la vicepresi-

Reportatge

denta primera, María Teresa Fernández de la Vega, vol negociar directament amb els portaveus dels grups, i les darreres setmanes qüestions d'agenda molt més urgents li han impedit posar-s'hi. Aquesta mateixa setmana, de fet, De la Vega és de viatge a la Xina, i fonts de la Moncloa asseguren que quan passin les festes i es reprengui l'activitat al Congrés es reprendrà el treball en un assumpte del qual la vicepresidenta es va fer càrrec des del primer dia.

En tot cas, De la Vega és la que sempre s'ha mostrat menys disposada a obrir una escletxa per permetre solucionar l'exigència perquè s'anul·lin els judicis que van originar milers de víctimes i damnificats. En algun moment de la negociació al Congrés —que molt aviat es va aturar— el llavors responsable del PSOE en aquesta matèria, el dirigent basc Ramón Jáuregui, havia suggerit la possibilitat de buscar una fórmula que desbrossés al camí cap a l'acord amb una àmplia majoria. L'opció era elaborar una llei que permetés l'anul·lació simbòlica d'aquells dictàmens, però sense que tingués valor ni jurídic ni econòmic.

No semblava, aquesta, la millor fórmula per als grups d'esquerres, però almenys obria la possibilitat d'iniciar una negociació amb les formacions del Congrés amb una proposta diferent sobre la taula. De sobte, però, el PSOE va fer un nou gir i Jáuregui va deixar de ser el responsable de buscar l'acord, passant el tema al diputat José Andrés Torres Mora. En el debat a la totalitat celebrat el passat mes de desembre el representant socialista va tornar a deixar palès que el Congrés ni és jutge ni historiador i, davant d'això, ni reescriurà els fets de la Guerra Civil i la dictadura ni anul·larà les seves resolucions. La llei és la que és i, a partir d'aquí, es negocia amb el que hi ha.

El PSOE pensava en aquells moments que tenia el suport de CiU i PNB per tirar endavant el projecte, amb la confiança que més tard s'hi uniria IU-ICV. En canvi, considerava impossible que ERC se sumés al consens. La realitat, però, va ser que els grups català i basc van deixar clar que no serien ells els que li trauran les castanyes al foc a Zapatero en una qüestió que ells no li havien plantejat. I en el cas de CiU, a més,

se'ls requeria el suport precisament en un moment que la federació reafredava les seves relacions amb el PSOE després de l'1-N i la renovació del govern tripartit a Catalunya.

Millor deixar-ho córrer

Mentrestant, des de la Moncloa s'insistia que la llei s'aprovaria amb un ampli suport abans d'acabar la legislatura. Però no deien ni amb qui ni com pensaven fer-ho, encara que ha poc a poc tornen a deixar caure que s'estan buscant "fórmules de consens". De fet, han reunit juristes i càtedràtics perquè avaluin què es pot fer en el camp de l'anul·lació de sentències sense desvirtuar en excés el projecte inicial.

Però més enllà de les modificacions que es puguin introduir, diversos membres de l'executiu central i de la direcció socialista veuen poques possibilitats de sortir-ne amb èxit i apunten la possibilitat de deixar-ho córrer fins després de les generals, que, si no s'avancen, seran el primer trimestre del 2008. Alguns portaveus de les minories interpreten que, si res no canvia, aquesta és l'estratègia que de fet està seguint el

grup socialista: allargar tant com es pugui els tràmits per evitar fer front a una iniciativa que els desgasta.

A més, encara que públicament no hi donen cap importància, el cert és que en privat fonts de la Moncloa admeten que les crítiques d'Amnistia Internacional, Human Rights Watch i la Comissió Internacional de Juristes titllant el projecte d'oportunitat "perduda", "mal exemple" i "perillós precedent" no beneficien la futura negociació al Congrés, sobretot amb els grups d'esquerra, que s'han identificat força amb les crítiques. Aquestes reconegudes ONG han elaborat un estudi sobre la llei que resulta demolidor: "No només no tanca ferides, sinó que les obre més", i avisen que, en cap cas, afavoreix la reconciliació.

El projecte del govern espanyol no acaba de convèncer cap dels grups que podrien aprovar-lo

Mentrestant, els grups de la cambra que podrien fer costat al govern de Zapatero en aquesta llei ja han fet arribar les seves exigències, plantejades a través d'un nodrit paquet d'esmenes. El grup català de CiU, a través del diputat Jordi Xuclà, considera imprescindible que es reconegui també la persecució ideològica i política per "conviccions nacionalistes democràtiques" i també per creences religioses, posant èmfasi perquè es tingui en compte que també van haver-hi episodis de "violència incontrolada" per part de persones procedents de partits democràtics.

Pel que fa a l'anul·lació de judicis, CiU planteja la declaració "d'il·legimitat" dels òrgans que dictaven sentències i la "injustícia d'aquestes resolucions". Aquesta proposta es veu una de les més assumibles per l'executiu espanyol, encara que aquest no vol anar més enllà d'una declaració sobre les sentències que no comporti efectes jurídics.

El 'papers' del govern basc

Per part del PNB una de les principals exigències radica a reclamar el fons documental incautat al govern basc de la República. De fet, en les esmenes s'assenyala que d'aquesta manera s'acabaria amb el greuge comparatiu comès amb les institucions basques respecte a les catalanes, que sí que han recuperat el seu patrimoni documental emmagatzemat durant dècades a Salamanca. El govern espanyol, però, no vol obrir un altre front, en aquest cas amb els documents bascos dipositats a Ferrol, en vigílies de les generals.

Els grups d'esquerres, per la seva banda, insisteixen en l'anul·lació de judicis com a única fórmula vàlida de reparació. Això és el que planteja Joan Tardà, d'ERC, i Joan Herrera, d'IU-ICV. Tardà, a més, proposa en el paquet d'esmenes la persecució dels genocides del franquisme, el reconeixement del maquis, la petició perquè el rei demani perdó en nom de l'Estat pels crims comesos i la conversió del Valle de los Caídos en un centre de la memòria. Aquest darrer aspecte també el defensa Joan Herrera, que exigeix amb contundència l'anul·lació dels judicis i la creació d'una fiscalia especialitzada en apologia del feixisme. ■

1. El Valle de los Caídos en una imatge recent.

■ AFP

2. Zapatero i Herrera

conversant a l'hemicicle del Congrés.

■ EFE

3. Joan Tardà, portaveu d'ERC i artífex del projecte de memòria del seu grup.

■ EFE

4. Jordi Xuclà, diputat de CiU, encarregat de negociar la llei.

■ EFE

5. Un grup de republicans commemorant la fita històrica.

■ AFP